

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Пен Сіюе

«Методика формування тембрового слуху майбутніх учителів музики у процесі інструментального навчання»,

поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань
01 – освіта, зі спеціальності 014 – середня освіта (музичне мистецтво)

1. Актуальність теми дисертації

Актуалізація означеної проблеми мотивується доцільністю врахування модернізаційних процесів у системі мистецької освіти, характерними ознаками яких є орієнтування на підготовку фахівців, що володіють динамічною системою глибоких фундаментальних та спеціально-фахових компетенцій, оригінальних способів мислення, індивідуальними інтересами, здібностями, поглядами, цінностями, здатністю успішно соціалізуватися та здійснювати продуктивну діяльність. Такі процеси зумовлюють необхідність з'ясування цілого комплексу завдань щодо підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва з урахуванням їх здібностей до фахово-виконавської діяльності.

У дисертації Пен Сіюе проблему підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва влучно пропонується вирішувати під час формування їх тембрового слуху у процесі інструментального навчання. Адже розв'язання цієї проблеми має сприяти поліпшенню якості музично-виконавської діяльності під час розвитку у майбутніх музикантів-педагогів здатності до повноцінного сприймання всіх багатогранних барв музичного мистецтва з метою успішного формування такої можливості в учнів.

З огляду на вищеподані міркування, не викликає сумнівів актуальність проблеми підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва крізь призму формування їх тембрового слуху. Саме тому вибір дисертанткою наукового дослідження на тему «Методика формування тембрового слуху майбутніх учителів музики у процесі інструментального навчання» є своєчасним та

назрілим, а розгляд теми дисертації є вкрай необхідним для сучасної мистецької освіти.

Доводячи соціально-педагогічну значущість означеної теми, у роботі авторка зосереджує увагу на вирішенні кола питань, спрямованих на завдання, з'ясування котрих сприяє ефективності фахового становлення майбутніх учителів музичного мистецтва з метою надбання ними темброво-слухових звукових особливостей (можливості діапазону, обертони, темброва та реєстрово-виконавська виразність, звуковий колорит).

Той факт, що рецензована дисертація входить до плану наукових досліджень кафедри теорії та методики музичного навчання, хорового співу і диригування Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова і складає частину наукового напрямку «Зміст, форми і методи фахової підготовки вчителів музичного мистецтва» також свідчить на користь її актуальності. Тему дисертаційного дослідження затверджено Вченою радою Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол № 4 від 27 грудня 2018 р.).

2. Ступінь обґрунтованості наукових понять, висновків і рекомендацій.

Аргументованість та переконливість сформульованих в ході з'ясування завдань дослідження наукових позицій, узагальнень і рекомендаційних висновків, підтверджуються якісними результатами проведеної Пен Сіюе пошукової роботи і не викликають заперечень. Їх вірогідність та достовірність забезпечуються глибоким теоретико-методологічним обґрунтуванням вихідних позицій дослідницької праці; ретельним аналізом наукових джерел у філософському, соціологічному, психолого-педагогічному, музикознавчому аспектах; всебічним аналізом та доцільним використанням комплексу взаємопов'язаних методів, адекватних об'єкту, предмету, меті та завданням дослідження, що включають як теоретичні підходи, так й емпіричні та статистичні аспекти отримання обґрунтованих результатів; достовірно проведеною дослідно-експериментальною роботою; результатами кількісної та якісної експериментальної перевірки розробленої

методики; позитивними наслідками впровадження в освітній процес методики формування тембрового слуху майбутніх учителів музики у процесі інструментального навчання.

Отже, успішне розгортання дослідницького пошуку відбувається від здійснення дисертанткою теоретико-методологічного аналізу тембрового слуху майбутніх учителів музичного мистецтва, визначення змістової сутності категоріально-поняттєвої основи дослідження, здійснення процесуально-функціональної характеристики обраного феномена, – до розробки та перевірки методики формування тембрового слуху майбутніх учителів музики у процесі інструментального навчання.

У дисертації Пен Сіюе поставлено за мету розробити, науково обґрунтувати та дослідно-експериментально перевірити методику формування тембрового слуху майбутніх учителів музики у процесі інструментального навчання. Доцільним є той факт, що реалізація мети задля вирішення існуючих в теорії та практиці фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва ряду нез'ясованих завдань, які дисертантка визначає в роботі, відбувається на основі: аналізу стану досліджуваної проблеми в науково-методичній літературі, розкритті змісту і специфіки обраного феномена та характеристикі поняттєво-термінологічного апарату; розробки структури, критеріїв, показників та встановлення рівнів сформованості означеного явища; визначення принципів положень та розробки моделі формування тембрового слуху майбутніх учителів музики засобами інструментальної підготовки; впровадження розроблених педагогічних умов та експериментальної перевірки ефективності розробленої авторкою поетапної методики формування тембрового слуху майбутніх учителів музики засобами інструментального мистецтва.

Крім того, високий ступінь обґрунтованості й достовірності результатів дослідження забезпечило використання авторкою влучно підбраного комплексу взаємопов'язаних методів наукового дослідження. Для досягнення мети й вирішення поставлених завдань було залучено наступні методи. *Теоретичні методи:* аналіз (історико-педагогічний, логіко-теоретичний,

порівняльний) філософської, психолого-педагогічної, мистецтвознавчої літератури для розкриття сутності й особливостей інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, а також визначення основних наукових понять; синтез, абстрагування й конкретизація – для обґрунтування теоретико-практичних основ формування тембрового слуху майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі інструментальної діяльності; моделювання, зіставлення та прогнозування для розробки поетапної методики формування тембрового слуху майбутніх учителів музичного мистецтва до практичної діяльності з учнями; проектувальні: впровадження розробленої організаційно-методичної моделі у діяльність закладів вищої мистецької освіти.

Ґрунтовність та достовірність викладу тексту дисертації зумовлюється всебічним аналізом відповідної джерельної бази, що підтверджується цитатами з авторитетних вітчизняних та зарубіжних джерел, які відображають сучасну точку зору на досліджувану проблему. Опрацювання й критичний аналіз теоретичного матеріалу, проведені емпіричні дослідження, власний досвід мистецької діяльності склали основу запропонованої авторкою оригінальної методики формування тембрового слуху майбутніх учителів музики у процесі інструментального навчання.

Дисертаційна робота відзначається логічним викладом наукових положень та результатів, структурною виваженістю та чіткістю, узгодженістю поставлених завдань і сформульованих висновків.

Так, науковим значенням відзначаються матеріали першого розділу дисертації, які отримані авторкою завдяки зосередженню її уваги на здійсненні теоретико-методологічного аналізу проблеми тембрового слуху майбутніх учителів музичного мистецтва. Пен Сіюе реалізує дослідницькі завдання на основі вивчення тембрового слуху як відображення в особистісній свідомості складної структури музичного звуку, що сприяє формуванню в людини здатності до повноцінного сприймання всіх барв музичного мистецтва. Здобувачці вдалося теоретично обґрунтувати та розкрити міждисциплінарне значення проблеми формування тембрового

слуху в майбутніх музикантів-педагогів з метою здійснення їхньої фахово-виконавської діяльності. Дисертантка вдало констатує важливість аналізу різних висотних елементів як закономірностей взаємозв'язку тембру та висоти звуку. На цій основі Пен Сіюе визначає, що темброве враження від звучання виникає у процесі сприйняття комплексу одночасних звуків, яке аналізується слухом так, що лише певною мірою контролюються періодичні зміни звуковисотності та інтенсивності (§1.1 дис.).

Влучно схарактеризовані Пен Сіюе спеціальні риси формування тембрового слуху студентів факультетів мистецтв розкриваються на основі обґрунтування методологічних підходів до інтегрованої фахової підготовки. Отже, цілісність дослідницького пошуку досягається завдяки реалізації низки розроблених авторкою методологічних підходів, а саме: системно-ціннісного, синергетичного, рефлексивно-усвідомленого, творчого, акмеологічного. Фокусуючи свою увагу на складності та багатоаспектності методологічного забезпечення означеного процесу, Пен Сіюе презентує його процесуально-функціональний аналіз, що дає можливість їй визначити пізнавальну, дослідницьку, корекційну, творчу і прогностичну функції.

Ретельно здійснений теоретико-методологічний аналіз проблеми формування тембрового слуху майбутніх музикантів-педагогів у процесі інструментальної підготовки та доцільно підібрані методологічні підходи до розкриття змісту досліджуваного феномена стали основою для обґрунтування результатів презентованої праці у контексті фахового становлення майбутніх учителів музичного мистецтва.

Реалізація науково-дослідницького потенціалу авторки віднайшла своє втілення, зокрема, у другому розділі дисертації «Методика формування тембрового слуху майбутніх учителів музичного мистецтва». Позитивної оцінки вимагає визначена структура формування тембрового слуху майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі інструментального навчання. Пізнавально-інформаційний, когнітивно-операційний, оцінно-емпатійний, результативно-діяльнісний компоненти заклали таку структурну основу і всебічно охоплюють усі аспекти формування тембрового слуху

майбутніх фахівців, а також створюють підґрунтя для подальшої експериментальної роботи. Позитивної оцінки заслуговує аргументоване визначення критеріїв та показників оцінки сформованості тембрового слуху майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі інструментального навчання в єдності його компонентів.

На основі визначених дисертанткою наукових підходів доцільно подано систему принципів положень формування тембрового слуху майбутніх учителів музики (інтеграція міжпредметних знань у підготовці до виконавської діяльності; спрямованість навчальної діяльності на музично-слухове виконавство; емоційно-регулятивна насиченість навчально-виконавського процесу; рефлексивність мистецького навчання; творче самовдосконалення навчально-виконавської діяльності). Практично-цінним матеріалом є розроблений Пен Сіюе комплекс відповідних методів, що в єдності з виокремленими та аргументованими педагогічними умовами (створення позитивного навчально-виконавського середовища; актуалізація прагнення студента до особистісного виконавського самовираження; фахова спрямованість до самоконтролю темброво-слухових уявлень; активізація навчальної діяльності за рахунок ефективного використання інтерактивних технологій; спонукання студентів до інформаційної модернізації навчального процесу) забезпечили створення і реалізацію відповідної методики формування тембрового слуху майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі інструментального навчання.

Науково-методичним досягненням Пен Сіюе є розробка структури та змісту методичної моделі формування тембрового слуху майбутніх учителів музики в процесі інструментального навчання, що, як зазначає авторка від постановки мети й основних завдань охоплює: наукові підходи; основні принципові положення мистецького навчання; педагогічні умови; етапи педагогічної роботи; ефективні методи формування означеного явища, що разом становить повний технологічний цикл. Відзначимо перспективність реалізації складників авторської методичної моделі під час впровадження

оригінальної поетапної методики формування тембрового слуху майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі інструментального навчання.

Новітній аспект дослідження забезпечується змістом його матеріалів, запропонованих у третьому розділі «Дослідно-експериментальна робота з перевірки ефективності методики формування тембрового слуху студентів факультетів мистецтв». Принципову новизну теоретичних здобутків дисертаційної роботи визначає розроблений дослідницею та докладно презентований діагностичний апарат з метою виокремлення рівнів сформованості означеного феномена, а також перебіг і результат експериментальної роботи. Наукової вартості набувають засоби наочного обґрунтування динаміки формування означеного конструкту та перевірки ефективності розробленої авторкою методики, яка охоплює чотири етапи (пізнавально-аналітичний, мистецько-виконавський, ціннісно-усвідомлений, творчо-оцінювальний).

Ґрунтовний теоретичний аналіз обраної теми та якісно проведене емпіричне дослідження дали можливість Пен Сіюе впровадити поетапну методику формування тембрового слуху майбутніх учителів музики в практику фахової підготовки в системі вищої мистецько-педагогічної освіти, що підтверджує її практичну доцільність та ефективність.

3. Наукова новизна результатів дослідження

Отримані результати надали змогу дисертантці виявити наукову новизну. Вона полягає в тому, що *вперше*: розроблено компонентну структуру тембрового слуху майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі інструментальної підготовки; визначено критеріально-рівневу характеристику сформованості означеного феномена; розроблено організаційно-методичну модель інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Удосконалено означену дефініцію й методику формування тембрового слуху майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі інструментальної підготовки.

Уточнено поняття «формування тембрового слуху студентів

факультетів мистецтв у процесі інструментальної підготовки в педагогічних університетах».

Подальшого розвитку набули методи, прийоми, форми та засоби комплексної діагностики формування тембрового слуху майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі інструментальної підготовки.

4. Значущість результатів дослідження для науки і практики та можливі шляхи їх використання

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження не викликає сумнівів і визначається його спрямованістю на вдосконалення фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у вищих педагогічних навчальних закладах, можливістю використання його методичних матеріалів та висновків для оновлення змісту та методики викладання виконавських дисциплін на мистецьких факультетах педагогічних університетів, для створення навчально-методичних посібників, методичних рекомендацій з питань фахової підготовки майбутніх фахівців з музичного мистецтва.

5. Повнота викладу матеріалу

За темою дисертації опубліковано 7 одноосібних науково-методичних публікацій, з яких: 3 статті у фахових періодичних виданнях з педагогіки, 1 стаття в міжнародному виданні, 3 статті апробаційного характеру.

6. Оцінка змісту й оформлення дисертації

Дисертація написана грамотно й оформлена згідно з вимогами пунктів 9, 11, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (із змінами)) та основними положеннями «Вимог до оформлення дисертації» (затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40). Стиль викладу в них матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій доступний для їх сприйняття.

Оцінювання змісту дисертації дає можливість констатувати, що дисертаційна робота Пен Сіюе є цілісним, завершеним науковим дослідженням. За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю й достовірністю, науковою та практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертанткою наукових працях, а також за оформленням, робота відповідає паспорту спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) й вимогам, які висуваються до дисертацій такого типу.

7. Дискусійні питання та зауваження щодо окремих положень дисертації

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертанткою результатів, вважаємо за доцільне звернути увагу на окремі дискусійні аспекти та висловити зауваження:

1. У першому розділі дисертації пошукувачка розглядає тембровий слух як здатність людини повноцінно сприймати усі багатогранні барви музичного мистецтва, у зв'язку з чим виникає необхідність успішного формування цієї здатності в учнів. З цієї позиції темброво-слуховими звуковими особливостями виокремлено: можливості діапазону, значення обертонів, специфіку тембрової виразності, звуковий колорит та регістрово-виконавську виразність. Доцільно було б більш детально зупинитись на функціональному значенні у цьому процесі звукового колориту.

2. Одним із дієвих засобів до формування тембрового слуху майбутніх учителів музичного мистецтва дисертанткою визначено рефлексивно-усвідомлений підхід до практичної роботи з учнями, що пов'язаний з осмисленням музично-педагогічної діяльності, з розвитком і реалізацією кожної індивідуальності в цьому процесі. На нашу думку, потребують більш докладного висвітлення особливості застосування цього підходу у контексті з'ясування завдань представленою до захисту дослідження.

3. Оригінальним науковим досягненням рецензованої дисертаційної праці є розроблена авторкою структура тембрового слуху майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі інструментального навчання, яка охоплює пізнавально-інформаційний, когнітивно-операційний, оцінно-емпатійний,

результативно-діяльнісний компоненти. Привертає увагу когнітивно-операційний компонент, котрий відзначається обізнаністю студентів у засобах музичної виразності, наявністю елементарних відомостей з ансамблевого виконання, що свідчить про міру сформованості знань щодо інструментального мистецтва і бажання їх розширювати. З цього приводу виникає питання, яким чином вищезазначений компонент забезпечує контрольну-оцінювальну спроможність студентів у процесі інструментального виконавства.

4. У ході дослідно-експериментальної роботи на ціннісно-усвідомленому етапі формування експерименту дисертанткою була використана серія імпровізаційних творчих завдань, навчальних дискусій, комплексних тренінгів, тощо. Втім, характеристика сформованості досліджуваного феномену набула б більшої повноти, якби авторка більш рельєфно розкрила, як саме виконання цих завдань вплинуло на збагачення досвіду темброво-слухового виконавства студентів у процесі інструментального навчання.

5. Безперечною новизною характеризується розроблена, науково обґрунтована та експериментально перевірена методика формування тембрового слуху майбутніх учителів музики у процесі інструментального навчання. Натомість, бажано було б деталізувати можливості застосування мистецького репертуару під час практичної роботи з учнями на конкретних прикладах.

Однак, висловлені зауваження викликають лише дискусію і не впливають на загальний позитивний висновок щодо рецензованої роботи, якій притаманні оригінальність, наукова новизна, достатній теоретико-методологічний рівень, обґрунтованість підходів до нового вирішення обраної наукової проблеми, достовірність дослідно-експериментальних результатів.

8. Загальний висновок

У цілому вважаємо, що дослідження Пен Сіюе «Методика формування тембрового слуху майбутніх учителів музики у процесі інструментального

навчання» є завершеним самостійним і оригінальним дослідженням, яке за характером фактичного матеріалу, ступенем його якісного аналізу, рівнем новизни та значущості результатів відповідає вимогам пунктів 9, 11-14 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015, № 567 від 30.12.2015, № 943 від 20.11.2019) та Порядку проведення експерименту з присудження доктора філософії, який затверджено Постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 6 березня 2019 р., що дає підстави для присудження Пен Сіює ступеня доктора філософії з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри хореографії та
музично-інструментального виконавства
Сумського державного
педагогічного університету
імені А. С. Макаренка

О. В. Єременко

Підпис Єременко О. В.
засвідчую
В. В. Пилипенко
Ю. В. Пилипенко
" 26 " 08 20 21 р.